

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
- Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

La întrunirea

Sinodului arhidiecezan.

Intrunirea așezătorilor clerului și poporului nostru în sinoadele eparhiale a fost considerată din partea credincioșilor noștri totdeauna ca un pas înainte spre mersul nostru cultural.

Fi-va și în viitoriu același curs, rămâne o întrebare deschisă.

Statul cu orice preț vrea să concentreze toată puterea în mâinile sale, scoțând de sub conducerea bisericii școlălele, instituțiile, pentru cari noi mai mult ne-am încălzit și pentru a căror dezvoltare poporul nostru mai cu drag a jertfit.

Noi ne-am pronunțat în nenumărate rânduri în contra acestor tendințe, cari țin să distrugă așezăminte de luminare și cultură națională, dar glasul nostru n'a fost luat în seamă.

Nu știm acum ce poziție va lua biserica oficială, reprezentanța legală a bisericii în chestia legilor școlare, votate deja și în casa magnaților, cum era de prevăzut, dar una o știm, că poporul cu una cu două nu este aplicat să jertfească școlălele, ci va face cele mai cunoscute eforturi, ca să le susțină și să mai dea parte, și să nu sufere ingerința hotărâtă păgubitoare a statului, mai ales în centrele și comunele fruntașe, cari înțeleg ce va să zică a renunța dela dreptul de a alege pe sfetnicul copiilor și pe celce are să formeze caracterul generațiilor viitoare.

E prea proaspătă lupta ce s'a dat în parlamentul țării în jurul chestiunii acesteia, de aceea nu vom stărui să se discute o chestie de atâta importanță în sinoadele convocate pe ziua de mâine, — pentru că, încă nu s'au cristalizat vederile tuturor factorilor competenți și nici nu ne-am putut face seamă cu cerințele pentru o apărare mai strânsă pe întreaga linie.

Se ivesc vederi din părți foarte competente, că vom face bine dacă ne vom retrage în forturi și redute, cari dispun de forțe materiale și morale mai abundante și din acelea să apărăm ținuturi întregi de năvălirea pornirilor îndreptate contra limbei noastre.

În părțile mai expuse de aci încolo începe rolul preotului nostru și misiunea lui apostolică pentru apărarea limbei.

Vom vedea și chibzul, cari din vederile conducătorilor vor fi mai ascultate de popor, cari vor fi mai potrivite cu interesele neamului și bisericii, și așa ne vom întocmi ca în sinoadele viitoare să ne putem prezenta cu propuneri concrete și bine studiate.

Pentru astădată Conzistorul arhidiecezan între cele mai arzătoare chestiuni a aflat prezentarea unui regulament seminarial cu separarea teologiei de pedagogie. Aceasta și pe motivul, că cursurile pedagogice suntem nevoiți să le sporim la 4 ani, — ca elevii, a căror pregătire nu poate fi în viitor mai puțină ca

4 clase gimnaziale, cu eșirea din institutul pedagogic să-și câștige diplome de învățători.

De o deosebită importanță ni-se pare, afară de curentii, arondarea cercurilor electorale pentru sinod și congres, — și pragmatica de serviciu pentru funcționarii consistoriali și seminariali, și în legătură cu aceasta îmbunătățirea stării lor materiale.

Sunt așa de modeste și minimale salariile celor din centru, că, — fără a păcătuî contra celor ce muncesc și duc greul serviciului — ameliorarea salariilor nu se mai poate amâna.

Această ameliorare însă să nu se creadă că va sta în proporție sau va fi aproape de salariile funcționarilor statului, ci se va ținea seamă de starea fondurilor noastre cum și de poziția celorlalți funcționari bisericești, cu cari împreună formăm un corp. Nici preoții noștri, nici protopopii nu sunt retribuiți după serviciile ce le fac bisericii. Acești din urmă s'au ales la regularea din 1901 cu o dotație de 1000 coroane, deși în 1896 li-s'a pus în vedere 1200 cor., dar câți din ei sunt, cari afară de dotația din fondul general abia primesc ceva dela popor, și trebuie să se mulțamească cu cinstea de a fi „*primul inter pares*” cu toată răspunderea, cu toate sarcinile și cu prea puțină recompensă pentru munca ce o pun în serviciul bisericii.

Pragmatica de serviciu deci va trebui ca să se completeze în viitor pentru toți funcționarii bisericii și în legătură cu aceasta să li-se amelioreze și lor starea materială.

Ameliorarea însă după părerea mea n'are să atingă fondul de pensii pentru nici unul.

Căci o atare dispoziție ar sdruncina din temelii credința în soliditatea fondului, ar produce neprecalculabilă nemulțămire și toți ar sta cu fiorii în sân că azi mâine se va aplica ominosul §. 29 din statute.

Și atunci siguranța pentru văduve și orfani, pe seama cărora s'a întemeiat mai ales fondul — s'a prefăcut în pulbere.

Să nu ne amăgiască capitalizarea și sporirea fondului la an cu câte 60—70 mii coroane.

Câteva cazuri de pensionare a funcționarilor mai principali, va conturba echilibrul, considerând că deja azi pensiunile trec peste 25.000 coroane la an.

Deci regularea are să se facă fără să se atingă statutele fondului de pensii.

Basa sigură pe care stăm azi, și vom sta totdeauna dacă o conservăm, nu e permis să se clătine.

Cei trecuți la pensie, mare parte și-au așezat fiii și societatea nu mai reclamă dela ei — spese de reprezentare, cari le reclamă în activitate.

Și în fine scopul fondului a fost să ajutăm, nu să dăm din belșug celorce nu sunt tocmai cei mai lipsiți. Și până aci s'a păcătuît contra fondului prin câteva pensionări pripite.

Fondul este proprietatea arhidiecezei, dar cei mai de aproape interesați sunt totuși preoții noștri și funcționarii din gremiu, cu profesorii dela seminar și dela Brad.

Cei din categoriile cele 3 din urmă, 30 persoane nu pot și nu trebuie să uite de cei 1000 membrii externi, pentru cari contribuie și comunele și contribuie și ei personal.

Aceste am ținut de bine și le accentuez în preajma sinodului, ca să se știe că nu este absolut nici o tendință de a scurta pe cei externi în drepturile lor, cum s'a răspândit în public fără nici un temei.

N. Ivan
asesor consistor.

Legea școlară în casa magnaților.

Despre ședința de Mercuri a casei magnaților putem se dăm astăzi următoarele amănunte. După votarea unor legi mai mărunte se votează legea despre îmbunătățirea salarelor învățătorilor dela școlălele de stat, apoi se pune în discuție legea despre salarele învățătoarești la școlălele comunale și confesionale.

Vorbește *Brüth Zsolt*, care primește proiectul de lege, dar își exprimă părerea, că guvernul va trebui se statifice pedagogiile dacă vrea ca noua lege școlară să dea rezultatele așteptate, pentru că cu învățători eșii din pedagogiile confesionale nu se poate face progres în — maghiarizare. Cere deci statificarea pedagogiilor, convins fiind, că peste puțină vreme are să urmeze și statificarea tuturor școlălelor confesionale și comunale.

Al doilea orator e episcopul gr. ort. sârbesc din Buda, *Lucian Bogdanovici*. Spune, că proiectul acesta de lege a provocat nemulțămire și agitație pretutindenea. Nu e contra învățării libere maghiare, căci aceasta e de folos aceluia care o știe, și autoritățile bisericești au și trecut studiul acesta între studiile obligate. Se învață în toate școlălele confesionale limba maghiară, atâta cât se poate. Sârbii recunosc statul maghiar, dar așteaptă, ca și statul să le respecte naționalitatea și să nu-i împedeze în dezvoltarea culturală, în cultivarea limbei lor. Îmbunătățirea salarelor o primește cu bucurie. Greșala proiectului de lege e însă aceea, că ministrul n'a ținut cont de drepturile autonome ale bisericilor, ca susținătoare de școlăle. În deosebi vătămător e §-ul 21, care dă drept de numire guvernului cu privire la învățătorii dela școlălele împărțite de ajutor de stat. Iar §-ul 25 merge chiar mai departe în confiscarea de drepturi. Elemente nepatriotice între învățători nu suferă nici autoritatea supremă bisericească. E pericolos deci, ca numai din acest motiv să se dea ministrului dreptul de a închide școlăle confesionale. Nu primește proiectul de lege.

Vorbește acum *Baltik Frigyes*, episcop luteran. Primește proiectul de lege, deși unele dispozițiuni din el nu stau în consonanță cu autonomiile bisericilor. Dacă păcătuiește cineva în contra patriei, acolo sunt autoritățile bisericești, și acolo sunt judecătorii. Iși vor face datorița. De altcând din interese de stat e gata a primi și ce e vătămător pentru biserica sa.

Urmează I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Meșianu*, a cărui vor-

bire am dat-o întreagă în numărul trecut al ziarului nostru. Combate proiectul și nu-l primește.

Ia acum cuvântul P. Sfințitul Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp* și combate cu energie proiectul de lege. Vorbirea o dăm în întregime în numărul viitor.

Ultimul orator în ședința aceasta a fost P. S. Sa Episcopul Lugojului Dr. *Vasile Hossu*. Combate proiectul de lege și nu-l primește. Sperăm că vom putea da în întregime și vorbirea aceasta.

La orele 2 d. a. ședința se ridică și se anunță cea următoare pe astăzi, Vineri la orele 10.

Conferențe învățătoarești.

Cercul III, Avrig-Sibiu.

Eri, Joi, s'a deschis în Porcesti conferința învățătoarească a cercului III, format din învățătorii dela școlălele confesionale gr. ort. din protopresbiteratele *Avrig și Sibiu*. Deschiderea s'a făcut prin comisarul consistorial, asesorul *Mateiu Voileanu*, care a rostit următoarea cuvântare de deschidere:

Onorată conferință! Domnilor învățători!

Chiamăți prin autoritatea bisericească din nou în conferință, spre a ne ocupa cu problemele supuse pentru anul acesta deliberărilor noastre, și întruniți în număr aproape complet în acest local de școlă, vă salut cu cuvintele, cu cari se salută toți creștinii în aceste zile din săptămâna luminată: „Cristos a înviat”.

Ușurați de sarcinile și neajunsurile administrative, ni-se dă posibilitatea domnilor învățători, ca în conferințele noastre didactice să ne perfecționăm tot mai mult în chemarea noastră. Strâns legați unui de alții prin școlă noastră confesională, și așezați sub scutul bisericii, ca membrii unei familii, ni se dă posibilitatea, ca să învățăm unui dela alții, să ne consultăm noi între noi ca frați, cu iubire să ne îndreptăm unui pe alții, cu dragoste să primim învățături unui dela alții, și comoara sufletului nostru, comoara inimei noastre să o deschidem toți, și fiecare să contribuie cu partea cea mai bună din puterile sale la ridicarea și la înaintarea afacerilor noastre școlare.

Dela ultima noastră conferință, domnilor învățători, s'au întâmplat lucruri, cari taie adânc în viața școlăle noastre. — Dorințele învățătorimeii noastre de a i-se ameliora dotațiunea, dorințe exprimate și în conferința noastră din anul trecut, nu au trecut fără a lăsa urmă după sine — În congresul din toamna anului 1906 s'a decis urcarea dotațiunei învățătorilor noștri confesionali la suma minimală de 800 coroane, și autoritatea bisericească în executarea acelei deciziuni a congresului s'a îngrijit în general, ca emolumentele învățătorilor să se și solvească regulat, ca astfel învățătorii, puși în condiții materiale mai favorabile, să se poată dedica cu trup și suflet școlăle.

Biserica noastră a avut totdeauna și ochi și inimă deschisă pentru funcționarii săi, cari poartă făclia aprinsă, ca luminată să fie cărarea ce o străbate poporul nostru. După putință ea s'a îngrijit pentru a se asigura existența preoțimeii și învățătorimeii noastre. N'a pierdut însă din vedere nici odată faptul, că noi și'n asigurarea emolumentelor preoțești și învățătoarești ne răzimăm pe poporul nostru, și că tre-

Nr. 50—1997 of. par. [110] 3-3

Concurs

pe baza rezoluției Venerabilului Consistor arhiepiscopial din 6 Februarie 1907 nr. 1016 B. și a concludului sinodului parohial extraordinar din 1/14 Aprilie 1907, prin aceasta se publică concurs pentru postul de capelan pe lângă neputinciosul paroh în parohia de clasa a III-a **Cornieni**, cu termen de 30 de zile dela prima apariție a acestui concurs în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele preoțești din parohie.

Concurenții la acest post au a înainta cererile lor instruite conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul deschis amintit mai sus și a se prezenta în timpul permis de regulament parohial într-o Duminică ori sărbătoare la biserica din parohie spre a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Cornieni, la 1/14 Aprilie 1907.

Comitetul parohial gr. or.

Vasiliu Andreiu Bartol. Fărcașiu
par. prezident. notariu.

Văzut:

Nr. 91—1907. of. ppresbiterial.

Oficiul ppresb. al tractului gr. or. Deș.
Deș, 2/15 Aprilie 1907.

Teodor Herman
ppresbiter.

Nr. 3156/1907 tkvi. Trad. [108] 2-3

Publicațiune.

Cărțile funduare ale orașului Sibiu (Nagy-Szeben) în urma comasării au fost transformate. Această modificare s'a făcut totodată și cu privire la acele realități, pentru cari articolii de lege XXIX. ex 1886, XXXVIII. ex 1889, și XVI. ex 1891 dispun introducere în cărțile funduare a dreptului de proprietate a posesorului faptic, executându-se procedura normată în articolul de lege XXIX ex 1892 și rectificându-se amăsurat inducerile privitoare.

Aceasta se dă spre știre publică cu convocarea ca: 1. Toți aceia cari pot dovedi de nevalabile inducerii făcute pe baza dispozițiilor legale (§. 15 și 17 art. XXIX ex 1886, §. 5 și 6 art. XXXVIII ex 1889, §. 15 a) art. XVI ex 1891, §. 7 art. XXXVIII ex 1889 și §. 15 b) articol. XVI ex 1891) sau ștergerile efectuate pe baza §. 22 art. XXIX ex 1886, să binevoiască a-și înainta spre acest scop **părele de anulare în timp de 6 luni: adevă până inclusive în 25 Noemvrie 1907**, deoarece după expirarea acestui termen, care nu va mai putea fi prelungit, pări de anulare făcute față de o a treia persoană, care și-a câștigat într'aceea un drept din cărțile funduare, nu vor avea nici o pierdere de drept pentru această persoană a treia.

2. Toți aceia, cari în cazurile §§-lor 16 și 18 art. de lege XXIX ex 1886 și §§-lor 5 și 6 art. XXXVIII ex 1889 voesc să facă protest contra inducerii dreptului de proprietate a posesorului faptic, au să înainteze acest recurs în scris la acest oficiu de cărți funduare în decurs de 6 luni, adevă până inclusive în 25 Noemvrie 1907, deoarece după trecerea acestui termen, care nu se va mai prelungi, recursul lor nu va mai fi luat în considerare.

3. Toți aceia, cari prin dispozițiile făcute din privilegiul transformării cărților funduare, mai departe prin procedura circumscrisă în art. XXIX ex 1892 (cu excepția punctului 1 și 2) și prin inducerile efectuate în decursul acestei proceduri își cred violată în orice formă drepturile funduare, câștigate mai înainte astfel și aceia, cari pe baza §-lui 16 art. XXXVIII ex 1889 găsesc păgubitoare inducerea părții lor de proprietate — au să-și înainteze în această direcție petiția cu recursul la acest oficiu funduar în decurs de 6 luni, adevă până inclusive în 25 Nov. 1907. deoarece după acest termen care nu se mai poate prelungi, orice pretensiune cari s'au născut prin induceri greșite în decursul transformării cărților funduare față de trei persoane cari bona fide sunt posesori, nu se mai pot valida. Astfel de induceri se pot însă ataca după acest termen numai pe calea ordinară legală și numai fără păgubirea drepturilor terților persoane, cari într'aceea și-au cerut drept funduar.

Totodată se fac atente toate acele partide, cari și au predat documentele lor originale comisiunii de autenticare, ea dacă au prezentat chiar și simple copii sau le înaintează acestei ulterior își pot lua în primire originalele dela acest oficiu funduar.

Sibiu, în 18 Aprilie 1907.

*Tribunalul regesc din Sibiu cu
onciu al cărților funduare*

Prin **Librăria arhiepiscopială** se pot procura diferite

ornate bisericesti

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru oricare econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adevă prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mâncărimea păduchilor, prin care mâncărime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare ecorom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voeste a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru a prepara 1 litră (est. 40 fileri). Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojdi, slivoviță, borovicica și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

[95] 4—52

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Kőbánya (Streinbruch)

se recomandă cu insistență P. T. Public.

Se poate procura în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 18— Sibiu — Nagyszeben.

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ounei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie”
cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandez se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 5—

Pălării

păoase pentru preoți români
à cor. 8— și extrafine à cor.
9 60, model nou, după dorință,
ușoare, în cea mai fină și mai
frumoasă calitate, recomandă
cu prețurile cunoscute de efitine

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada Cismădiei 33

„La pălăria roșie”.

La comande din afară, împachetarea, cutia și spelele postale sunt gratuite. Măsura se ia într'o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 5—9

Sboar'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță
pentru voce și pian de A. Bena.
Prețul cor. 1-50, porto 10 fil.
Se capătă la Librăria arhid.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 20—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețcuranturi ilustrate gratis.

